

# Nová lokalita jevišovické kultury u Sedlešovic v kontextu mladoeneolitického osídlení Znojemska

A new site of the Jevišovice culture near Sedlešovice in the context of an Early Neolithic settlement in the Znojmo District

– David Rožnovský\*, Tereza Pavelková –



## KEYWORDS

South-West Moravia – Eneolithic – settlement – Jevišovice culture

## ABSTRACT

*The text presents the results of an archaeological rescue excavation conducted in 2021 in the village of Sedlešovice in the Znojmo District. During the archaeological excavation, a sunken feature was explored, from which a collection of finds initially dated to the Eneolithic period was obtained. However, after further laboratory analysis, pottery sherds revealed that the finds are connected to the Jevišovice Culture. The purpose of this contribution is to introduce a new Eneolithic site and provide a basic evaluation of the finds. Additionally, the newly discovered settlement will be contextualised as a late Eneolithic settlement in the Znojmo District.*

## 1. Úvod

Je až s podivem, že i když se Sedlešovice nachází v oblasti s četným výskytem archeologických nálezů, přesto unikaly na rozdíl od sousedního Nového Šaldorfu po dlouhou dobu pozornosti místních archeologů. První větší archeologický výzkum, spojený s rekonstrukcí rodinného domu na parc. č. 35/1 v k. ú. Sedlešovice, se zde uskutečnil až v roce 2018. Během archeologických prací se podařilo prozkoumat několikametrové souvrství a celou řadu zahloubených objektů z doby bronzové, středověku a novověku (Rožnovský 2019). Do té doby byly známy pouze ojedinělé nálezy paleolitické (Valoch 1981) a neolitické kamenné industrie (Podborský, Vildomec 1972, 196) nebo římských mincí (Palliardi 1893). V průběhu 20. století byly náhodně objeveny dva kostrové hroby s deformovanými lebkami z období stěhování národů. První hrob, patrně bojovníka, byl odkryt na neznámém místě v první třetině 20. století (Benninger, Freising 1933, 48; Rzehak 1923, 258). Druhý hrob byl rozrušen v dubnu roku 1962, taktéž na dnes blíže neurčitelném místě (Lorencová 1963–1964, 156–159). Na katastru obce se mělo nacházet také pohřebiště z raného středověku (Skutil 1931, 121).

Stejně jako výše zmíněné náhodné nálezy i objev lokality, která je předmětem tohoto článku, je dílem náhody a všímavosti nálezce. Na nově zjištěné eneolitické lokalitě dochází již několik let k postupnému borcení chodeb starého vinného sklepa a na profilech vzniklých destrukcí sklepních prostor bylo možné pozorovat profily zahloubených pravěkých objektů. Na tuto situaci upozornil koncem března roku 2021 pracoviště archeologie Jihomoravského muzea ve Znojmě, p. o., B. Weis ze Sedlešovic. Během rychlého záchranného výzkumu byl prozkoumán jeden zahloubený objekt (SJ 501), ze kterého byla získána početná kolekce keramických střeptů s výzdobou charakteristickou pro mladý eneolit. Další keramický materiál pochází také z objektu poškozeného již před zhruba čtyřmi roky (SJ 500), ze kterého se do dnešních dnů dochovala pouze šedá šmouha na profilu stěny propadu. Materiál z tohoto objektu byl zachráněn a do muzea předán výše zmíněným nálezcem (Rožnovský 2022).

Předkládaná práce představuje prvotní stručné zhodnocení nově objevené lokality.

## 2. Poloha lokality a charakteristika přírodního prostředí

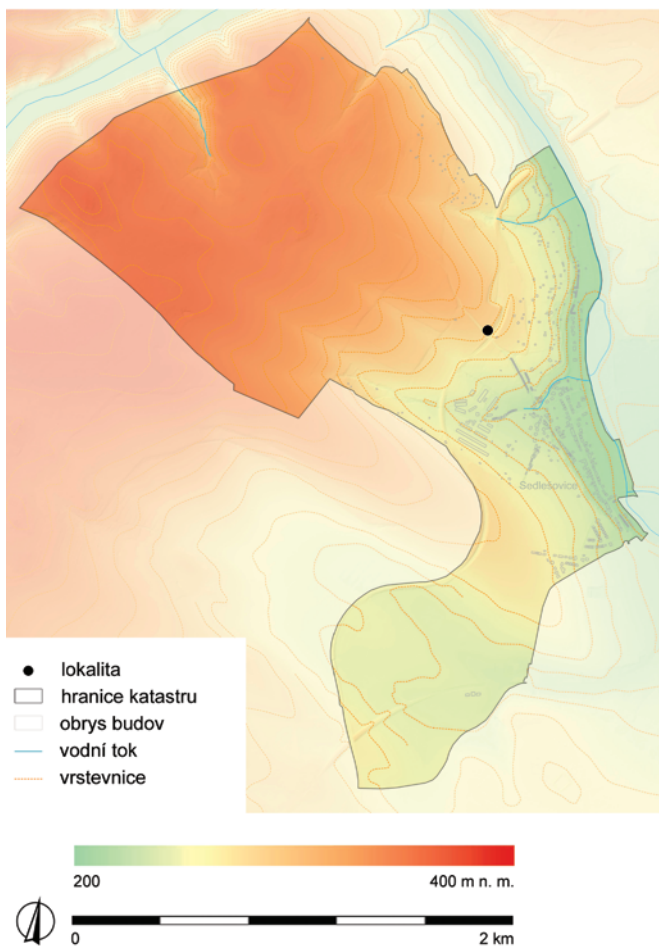
Nově objevená lokalita se nachází v trati dříve pojmenované „Spiegeln“ (dnes bezejmenná poloha) nad zahrádkářskou kolonií na jihovýchodním svahu Kraví hory na pravém břehu řeky Dyje, v bezprostřední blízkosti města Znojma (obr. 1). Od řeky je sídliště vzdálené zhruba 430 m západním směrem vzdušnou čarou. Náleží katastrálnímu území Sedlešovice (parc. č. 1005 a 1007)

\* Corresponding author – E-mail address: archeolog@muzeumznojmo.cz

<https://doi.org/10.47382/pv0641-06>

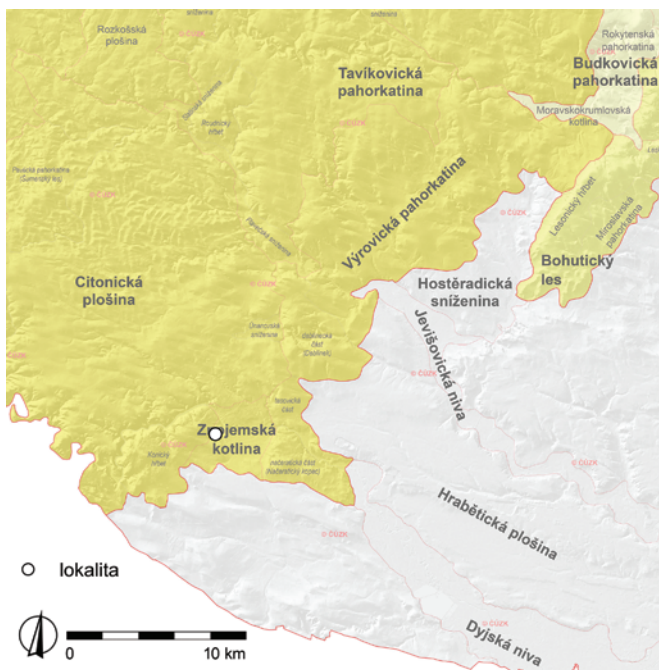
Received 1 November 2022; received in revised form 5 April 2023.  
Available online 6 June 2023.

Copyright © 2023 Czech Acad Sci, Inst Archaeology Brno, and the authors.  
This is an open access article under the CC BY-NC-ND 4.0 license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).  
Competing interests: The authors have declared that no competing interests exist.



**Obr. 1.** Mapa katastru Sedlešovice s vyznačenou polohou lokality. Autor D. Rožnovský.

**Fig. 1.** Map of the Sedlešovice cadastre with the location of the site marked. Author D. Rožnovský.



**Obr. 2.** Geomorfologická mapa s vyznačenou polohou lokality. Mapový zdroj © ČÚZK; autor D. Rožnovský.

**Fig. 2.** Geomorphological map with the location of the site marked. Map source © ČÚZK; autor D. Rožnovský.

a spadá do ochranného pásma NP Podyjí (Gisonline). Z geomorfologického hlediska leží lokalita v oblasti Jevišovické pahorkatiny (spadající do oblasti Českomoravské vrchoviny), podcelku Znojemské pahorkatiny a podoblasti Znojemské kotliny. Východní svahy NP Podyjí a Kraví hory leží na styku jihovýchodní části Českomoravské vrchoviny, jež je součástí Českomoravské soustavy, a Dyjskosvrateckého úvalu, řadícího se k soustavě vněkarpatských sníženin a provincií Západních Karpat (obr. 2; Šušolová 2005).

Z regionálně-geologického hlediska spadá lokalita do oblasti Českého masivu, na jehož krystalinický povrch nasedají mladší pokryvné útvary kvartéru Západních Karpat. Konkrétně jde o sedimenty spraší a sprašových hlín, místy až několika-metrových mocností (Geovědní mapy). Tyto větrem naváté akumulace prachových částic vznikaly v chladných obdobích pleistocénu, především v období posledního glaciálu, erozí a fyzikálním rozpadem povrchu. Jejich zdrojovým materiálem byly horniny krystalinika a tercierní sedimenty (Šmerda 2008). Spraše se ukládaly převážně v závětrném stínu Českého masivu a spolu se sprašovými hlínami a deluvioeolickými sedimenty tvoří závěje na svazích obrácených k východu a jihovýchodu, na kterých leží i zájmová lokalita (Šušolová 2005). Jsou charakteristické svým okrovým zbarvením, mají celistvou texturu, často ve formě pseudomycelií nebo sražených hrudek CaCO<sub>3</sub>, a typické minerální složení s obsahem křemene, karbonátů a jiných příměsí (Batík et al. 1982).

Mocné polohy spraší dokládají i další lokality v blízkém okolí, kde kdysi stávaly významné znojemské cihelny, v nichž byly právě spraše a sprašové hlíny využívány k cihlářské i keramické výrobě. Jednou z nejbližších lokalit jsou výchozy v úvozu cesty na úpatí Kraví hory za nedalekými garážemi. Ve sprašových stěnách je doložen význačný spodno- až střednopleistocénní profil eolickým a deluvioeolickým souvrstvím včetně pěti pohřbených fosilních půd. V odkryvu dlouhém asi 60 m můžeme sledovat místy 10–12 m mocné souvrství těchto sedimentů (Batík et al. 1982). Z regionálně-geologického pohledu se jedná o význačné studijní profily, neboť jsou v nich uchovány záznamy o klimatických změnách probíhajících v tomto období (pohřbené fosilní půdy, mrazové klíny, soliflukční jevy), ale také stopy po přítomnosti člověka v tomto regionu již od paleolitu (Valoch 1981; Geologické lokality). Spraše, sloužící také jako substrát pro půdotvorné procesy, místy plynule přechází do fluviačních hlín a písků mladšího štěrkopískového pokryvu (Batík et al. 1982). V průběhu holocénu pak probíhá půdotvorný proces černozemí na spraši v převážné části území jihovýchodně od okrajů Českého masivu a stejně tak i jižně od Nového Šaldorfu kde jsou na pruzích závětrných sprašových akumulací vyvinuty bonitní orné půdy (Batík et al. 1982).

### 3. Metodika výzkumu a nálezové situace

Jak již bylo zmíněno výše, na sledované lokalitě dochází již několik let k postupnému borcení a propadu starého sklepa zahluobeného do sprašového podloží. Tento stav zaregistroval jako první B. Weis ze Sedlešovic, který v roce 2018 zachránil část nálezů z postupně erodujícího objektu (SJ 500), obnaženého na profilu utržené stěny. K dalšímu zhroucení a poklesu stropu sklepa dochází někdy v roce 2020 nebo 2021, čehož si opět všimá B. Weis. Ten na jaře roku 2021 upozornil archeologické pracoviště Jihomoravského muzea ve Znojme, p. o., na to, že se na nově vzniklé stěně nachází zbytky pravěkého objektu (SJ 501), přičemž se zmínil i o dříve poškozeném objektu, z něhož taktéž předal zachráněné nálezy. Po příchodu na lokalitu byl zjištěn zhruba oválný prostor pokleslý asi o 2 až 2,5 m. V rámci dokumentace byla zajištěna část profilu východní stěny, na které se jasně rýsoval mísovitý profil





**Obr. 3.** Pohled na část propadu sklepa se zbytky objektů na profilu.  
Foto D. Rožnovský.

**Fig. 3.** View of part of the destroyed cellar with the remains of the settlement features in profile. Photo by D. Rožnovský.

zahlobeného objektu (SJ 501). Na stejném profilu byly stále patrné, i když dosti nevýrazné, stopy po objektu SJ 500, které byly zdokumentované pouze fotograficky (obr. 3).

Záchranný archeologický výzkum byl veden metodou kontextuální archeologie a během popisu archeologických situací byla použita Harrisova kontextuální metoda. Čísla stratigrafických jednotek (uloženiny: 100–499, výkopy: 500–699) byla dle obecně platné metodiky přidělována zjištěným situacím přímo na místě výzkumu. Zároveň byla pořizována kresebná (M 1 : 20) a fotografická dokumentace. Dokumentace vertikálních nálezo- vých situací probíhala v jedné rovině se zaměřením na vytyčené body os profilů (A, B, C, D...). Všechny archeologické nálezy byly z nálezo- vých situací odebírány v závislosti na jejich umístění. Výjimku tvořily kusy mazanice, které byly selektovány přímo na lokalitě. Předměty se ukládaly do přesně popsanych sáčků

a následně byly odevzdány do laboratoře k odbornému ošetření. Nálezy byly získávány makroskopicky, tj. byly odebírány ty, které bylo možné „spatřit okem“. Výplň objektu nebyla plavená ani prosívaná.

### 3.1 Objekt 500

Jáma zahlobená do žlutohnědé spraše (SJ 105). O tvaru objektu a charakteru zásypu nelze říct nic bližšího, neboť byl z více než 90 % poškozen erozí.

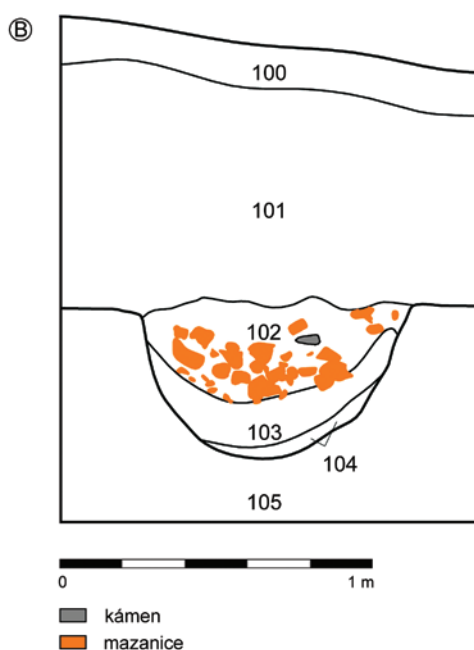
#### Katalog nálezů:

1. Fragment mísy téměř plynulé esovité profilace s ven vyhnutým okrajem a hrdlem, odděleným od plecí jemnou, téměř nepostřehnutelnou hranou. Na plecích se nachází dvě horizontální řady oválných vpichů, které jsou přerušeny jedním dochovaným výčnělkem, protknutým horizontálním otvorem. Na plecích jsou patrné zbytky dalšího odlomeného plastického výčnělku. Rozměry:  $\varnothing$  okr. – 14 cm. Inv. č. A 31660/1. Obr. 5: 10.
2. Střepy z velké amfory se zaobleným, nepatrně ven vyhnutým okrajem a s nízkým vyhlazeným hrdlem. Zbytek těla nádoby je drsněný, místy jemným slámováním. Inv. č. A 31660/2. Obr. 5: 1.
3. Fragment z nezdobeného hrnku se zaobleným okrajem a kalichovitě rozevřeným hrdlem. Rozměry:  $\varnothing$  okr. – 14 cm. Inv. č. A 31660/3. Obr. 5: 3.
4. Nezdobený střep ze zaobleného, mírně přehnutého okraje a kónicky se zužujícího hrdla velké nádoby. Povrch hlazený. Inv. č. A 31660/4. Obr. 5: 2.
5. Nezdobený střep ze zaobleného okraje a kalichovitě rozevřeného hrdla větší nádoby. Inv. č. A 31660/5.
6. Střep z prohnutého hrdla s vhloubenou výzdobou. Inv. č. A 31660/7.
7. Střep z hrdla oblou hranou odděleného od plecí nádoby. Nad hranou probíhá horizontální linie trojúhelníkovitých vpichů. Hrdlo je hlazené, plece drsněné. Inv. č. A 31660/8. Obr. 5: 7.
8. Střep z vřutě zdobené šikmými liniemi s brázděným vpi- chem. Inv. č. A 31660/9. Obr. 5: 8.
9. Zlomky nezdobených vřutí menší nádoby. Inv. č. A 31660/10.



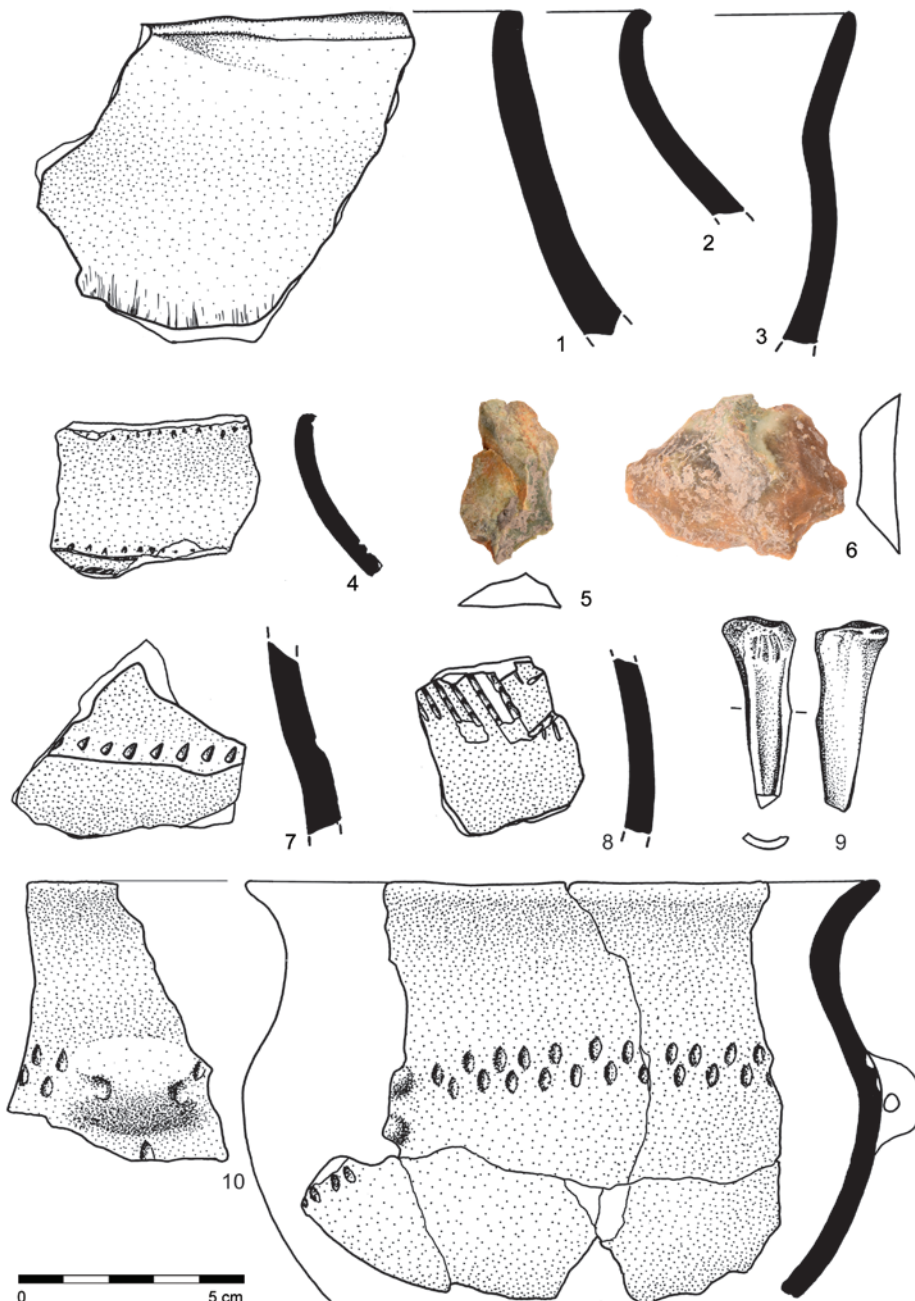
**Obr. 4.** Profil objektu 501. Foto a kresba D. Rožnovský.

**Fig. 4.** Profile of settlement feature No. 501. Photo and drawing by D. Rožnovský.



0 1 m  
 ■ kámen  
 ■ mazanice

10. Střepek z výdutě velké nádoby s drsněným povrchem. Inv. č. A 31660/11.
11. Střep z nezdobené výdutě nádoby s drsněným povrchem. Inv. č. A 31660/12.
12. Kostěná industrie – nástroj se zahrocenou distální částí, vyrobený podélným dělením dlouhé kosti. Pravděpodobná funkce – šídlo. Rozměry: dochovaná délka – 4,1 cm. Inv. č. A 31660/13. Obr. 5: 9.
13. Kamenná štípaná industrie – úštěp, surovina: křemičitá zvětralina serpentinitu typu plazma. Rozměry: 4,8 × 3,7 cm. Inv. č. A 31660/14. Obr. 5: 6.
14. Kamenná štípaná industrie – úštěp, surovina: křemičitá zvětralina serpentinitu typu plazma. Rozměry: 3,6 × 2 cm. Inv. č. A 31660/15. Obr. 5: 5.
15. Valounek křemene hruškovitého tvaru. Rozměry: délka – 5,9 cm. Bez inv. č. Obr. 6: 2.
16. Vzorky keramiky. Bez inv. č.
17. Šest menších kusů mazanice se zbytky otisků po kůlech. Bez inv. č.
18. Zvířecí osteologický materiál – obratle sumce velkého (2 ks). Bez inv. č.
19. Zvířecí osteologický materiál – kosti a roh pratury (13 ks). Bez inv. č.
20. Zvířecí osteologický materiál – kost bobra evropského (1 ks). Bez inv. č.
21. Zvířecí osteologický materiál – parůžky srnce (3 ks). Bez inv. č.
22. Neurčený zvířecí osteologický materiál (38 ks). Bez inv. č.
23. Malakofauna – lastury škeble rodu Unio (2 ks). Bez inv. č.



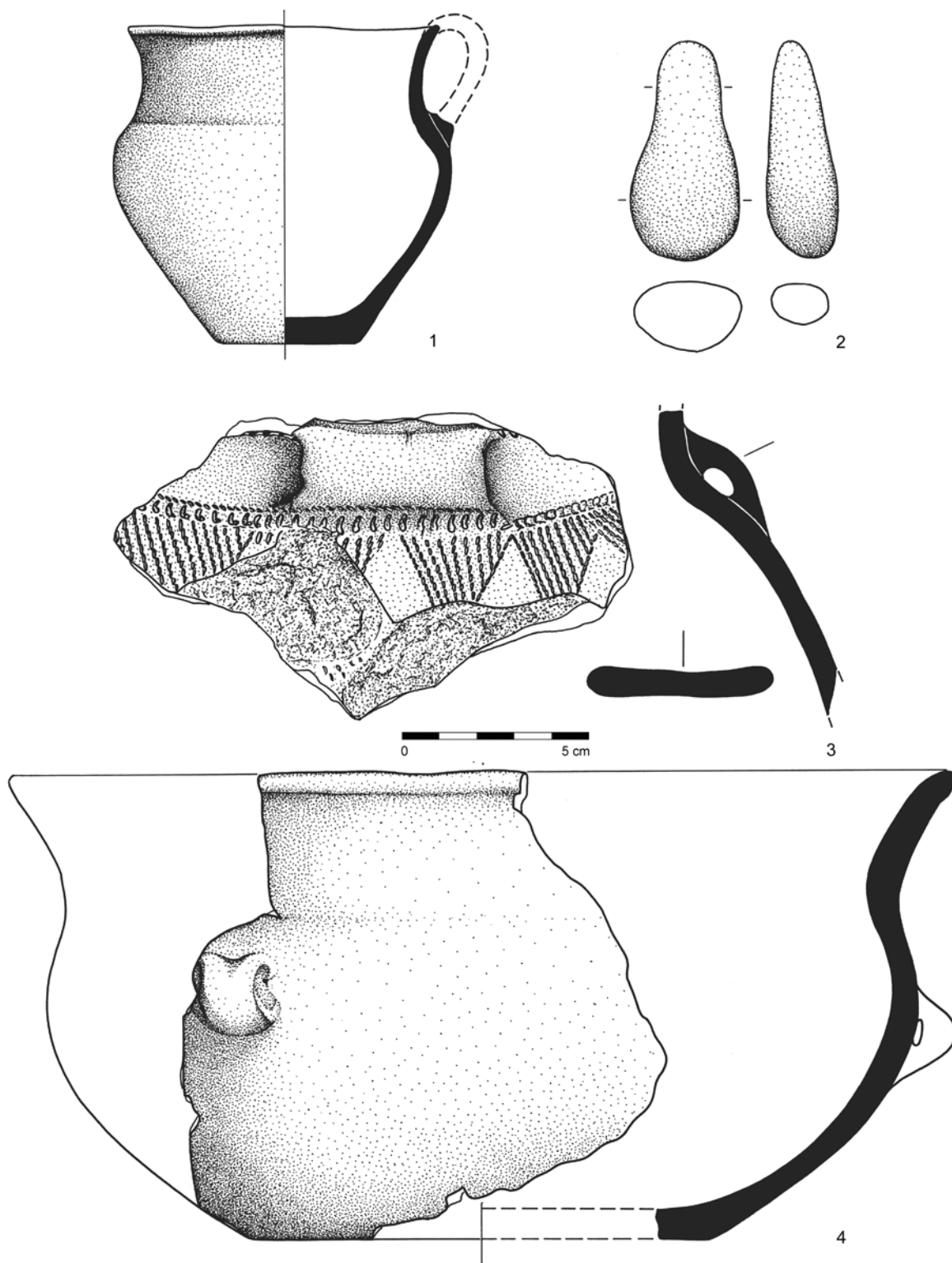
**Obr. 5.** Výběr nálezů hmotné kultury z objektu 500. Kresba Z. Vejtasová, R. Hetflaiš.  
**Fig. 5.** Selection of material culture finds from settlement feature No. 500. Drawing by Z. Vejtasová, R. Hetflaiš.



### 3.2 Objekt 501

Po odstranění kořenů došlo k úpravě části profilu zborcené stěny, následně byl fotograficky a kresebně zdokumentován profil zahloubeného objektu, jehož horní hrana se nacházela v hloubce 90 cm pod současným povrchem. Ten byl tvořen tmavě hnědou ornici o mocnosti 10–30 cm (SJ 100). Ornice nasedala na světle až tmavě hnědou sprašovou hlínu mocnou zhruba 60 cm (SJ 101). Ta překrývala mnohametrovou vrstvu okrové, místy žlutohnědé spraše (SJ 105) s občasnými mrazovými klíny (obr. 4).

Vzhledem k tomu, že došlo ke kompaktnímu poklesu v celé ploše, bylo možné prozkoumat objekt nejenom na profilu, nýbrž také v ploše. Po zdokumentování profilu byla v místě předpokládaného rozsahu zahloubeného objektu vytyčena sonda, ve které došlo k postupnému plošnému vybírání zeminy. Po dosažení horní hrany objektu byla sonda začištěna a zdokumentována. Následně bylo přistoupeno k exkavaci pravé jámy. Jak se postupně ukázalo, objekt nebyl poškozen pouze propadem sklepa, ale i recentními výkopy, z nichž nejvíce škody způsobila jáma



Obr. 6. Výběr nálezů hmotné kultury z objektů 500 (2) a 501 (1, 3, 4). Kresba Z. Vejtasová, R. Hetflaiš.

Fig. 6. Selection of material culture finds from settlement feature No. 500 (2) and settlement feature No. 501 (1, 3, 4). Drawing by Z. Vejtasová, R. Hetflaiš.

určená pro hnojiště. V zásypu eneolitického objektu byla patrná 30–40 cm mocná vrstva mazanice, ve které se nacházela celá řada druhotně přepálených a žárem deformovaných nálezů. Vybraný objekt měl nepravidelný, původně snad oválný půdorys a rovné, k mísovitému dnu se zužující stěny.

#### Popis uloženin:

- SJ 102 – světle hnědá, kyprá sprašová hlína promísená uhlíky do velikosti dvou centimetrů. Vrstva obsahovala téměř všechny nálezy, včetně mazanicové destrukce nadzemní stavby.
- SJ 103 – černá kyprá sprašová hlína silně promísená uhlíky a popelem. Uložení obsahovala žaludy a jednu téměř celou nádobu (inv. č. A 31660/44. Obr. 6: 1).
- SJ 104 – šedohnědá ulehlá sprašová hlína promísená drobným uhlíkem. Bez nálezů.

#### Katalog nálezů:

- SJ 102
- Fragment mísy se zaobleným okrajem a nálevkovitě rozevřeným hrdlem. Na maximální výduti se nachází menší, ale masivní ucho. Rozměry:  $\varnothing$  okr. – 25,5 cm,  $\varnothing$  dna – 12,5 cm, výška – 12,5 cm. Inv. č. A 31660/16. Obr. 6: 4.
  - Fragment zaobleného, vně mírně zesíleného okraje z nízkého prohnutého hrdla a z výdutě velké nádoby, patrně amfory či hrnce. Na spodní části hrdla krátká plastická lišta s důlky. Nádobu poškozena žárem. Rozměry:  $\varnothing$  okr. – 16,5 cm. Inv. č. A 31660/17.
  - Střep z hrdla a plecí s náběhem na výduť kulovité amfory. Na spodní části hrdla je nasazeno tunelové páskové ucho, které nasedá v horních partiích plecí. Střep je bohatě zdobený vhloubenou výzdobou v podobě obvodových horizontálních linií tvořených dvěma typy vpichů. Na spodní linii je zavěšen pás trojúhelníků, šrafovaných brázděnými vpichy. Inv. č. A 31660/18. Obr. 6: 3, 8: 2.
  - Střep z hrdla nádoby zdobený vhloubenou výzdobou. Na spodní hraně hrdla se nachází obvodová linie tvořená vpichy, na ni navazují dvojice šikmo položených linií sestávajících rovněž z vpichů, řada dalších drobných oválných vpichů se nachází mezi liniemi. Inv. č. A 31660/19. Obr. 7: 7.
  - Střep z hrdla nádoby zdobený vhloubenou výzdobou v podobě oválných důlků. Inv. č. A 31660/20. Obr. 7: 10.
  - Fragmenty z různých částí velké nezdobené nádoby poškozené druhotným žárem (silné pokroucení střepů). Inv. č. A 31660/21.
  - Nezdobený střep z mírně vyhnutého okraje a nízkého, téměř kónického hlazeného hrdla amfory. Rozměry:  $\varnothing$  okr. – 22 cm. Inv. č. A 31660/22.
  - Střep z okraje a válcovitého hrdla malé nádobky. Rozměry:  $\varnothing$  okr. – 7 cm. Inv. č. A 31660/23.
  - Fragment ze zaobleného, ven vyhnutého zaobleného okraje nádoby. Povrch hlazený, s náznaky leštění. Inv. č. A 31660/24.
  - Malý střep ze zaobleného okraje a mírně nálevkovitě rozevřeného hrdla nádoby. Inv. č. A 31660/25.
  - Střep ze zaobleného okraje a mírně nálevkovitě rozevřeného hrdla nádoby. Inv. č. A 31660/26.
  - Dva fragmenty ze zbytku hrdla a z výdutě bohatě zdobené nádoby. Pod zbytkem hrdla je obvodová linie tvořená oblými důlky. Pod touto linií se nachází další tři obvodové linie brázděného vpichu, který tvoří i šrafované trojúhelníky zavěšené na spodní linii. Tento výzdobný motiv se opakuje také na maximální výduti. Inv. č. A 31660/27. Obr. 7: 9, 8: 1.
  - Střep z bohatě zdobených plecí a výdutě nádoby. V horních partiích plecí je obvodová linie tvořená oblými důlky. Pod touto linií se nachází další tři obvodové linie brázděného vpichu; stejný dekorační prvek byl použit i na široké šrafované trojúhelníky zavěšené na spodní linii. Tento výzdobný motiv se opakuje také na maximální výduti. Inv. č. A 31660/28. Obr. 7: 1, 8: 4.
  - Střep z výdutě nádoby s bohatou vhloubenou výzdobou, která sestává z obvodových linií a trojúhelníků, tvořených hlubokými ostrými vpichy. Inv. č. A 31660/29. Obr. 7: 2, 8: 3.
  - Fragment z nepatrného zbytku hrdla a z výdutě velké amforovité nádoby. Na maximální výduti poměrně masivní páskové ucho. Povrch hrubě hlazený. Inv. č. A 31660/30. Obr. 7: 3.
  - Střep z výdutě velké nádoby s masivním páskovým uchem. Inv. č. A 31660/31. Obr. 7: 8.
  - Střep z výdutě nádoby s negativem po odlomeném plastickém prvku (po krátké plastické liště?). Inv. č. A 31660/32.
  - Střep z těla nádoby s povrchem drsněným slámováním. Inv. č. A 31660/33. Obr. 7: 11.
  - Fragment z hrdla a plecí velké hrncovité nádoby s hrubě hlazeným vnějším povrchem. Inv. č. A 31660/34.
  - Střepy z výdutě velké nádoby poškozené žárem. Inv. č. A 31660/35.
  - Fragment ze spodní části nádoby s mírně vklopeným dnem ostře nasazeným na spodek. Povrch hlazený. Rozměry:  $\varnothing$  dna – 5,3 cm. Inv. č. A 31660/36.
  - Střep z nepatrně vklopeného dna ostře nasazeného na vyhlazený spodek nádoby dna. Rozměry:  $\varnothing$  dna – 9 cm. Inv. č. A 31660/37.
  - Mazanice – 301 kusů, z toho s negativy po dřevných prvcích 194 ks. Inv. č. A 31660/38.
  - Kamenná štípaná industrie – přepálený úštěp. Rozměry: délka – 2,5 cm. Inv. č. A 31660/39. Obr. 7: 5.
  - Kamenná štípaná industrie – velký úštěp, surovina: křemičitá zvětralina serpentinitu typu plazma. Rozměry: 4,3 × 4 cm. Inv. č. A 31660/40. Obr. 7: 6.
  - Kamenná štípaná industrie – úštěp, surovina: křemičitá zvětralina serpentinitu typu plazma. Rozměry: 3,1 × 2,2 cm. Inv. č. A 31660/41. Obr. 7: 4.
  - Makrolitická kamenná industrie – podložka, surovina: usměrněný granit až granodiorit Dyjského masivu rozpadavý podél ploch břidličnatosti. Rozměry: 50 × 29 × 10,5 cm. Inv. č. A 31660/42.
  - Makrolitická kamenná industrie – zrnotěrka, surovina: usměrněný granit až granodiorit Dyjského masivu rozpadavý podél ploch břidličnatosti. Rozměry: 16,5 × 12,8 × 8 cm. Inv. č. A 31660/43.
  - Vzorek keramiky. Bez inv. č.
  - Zvířecí osteologický materiál – kosti pratura (2 ks). Bez inv. č.
  - Zvířecí osteologický materiál – paroží a kosti jelena evropského (8 ks). Bez inv. č.
  - Zvířecí osteologický materiál – parůžky srnce (3 ks). Bez inv. č.
  - Zvířecí osteologický materiál – požerákové zuby a kost z ploutve ryby druhu jelec tloušť (4 ks). Bez inv. č.
  - Blíže neurčený zvířecí osteologický materiál. Bez inv. č.
  - Vzorek kamene. Bez inv. č.
- SJ 103
- Hrnek s mírně rozevřeným hrdlem, které je nevýraznou hranou oddělené od plecí nádoby. Maximální průměr baňaté výdutě je posunutý v horní polovině nádoby. Z okraje bylo původně vytažené páskové ucho, které nasedalo na rozhraní hrdla a plecí. Rozměry:  $\varnothing$  okr. – 8,3 cm,  $\varnothing$  dna – 4,3 cm, výška – 8,5 cm. Inv. č. A 31660/44. Obr. 6: 1.
  - Zuhelnatělá jádra žaludu (11 ks). Bez inv. č.



Obr. 7. Výběr nálezů hmotné kultury z objektu 501. Kresba Z. Vejtasová, R. Hetflaiš.

Fig. 7. Selection of material culture finds from pit No. 501. Drawing by Z. Vejtasová, R. Hetflaiš.





Obr. 8. Vybrané keramické nálezy. Foto D. Rožnovský.

Fig. 8. Selection of ceramic finds. Photo by D. Rožnovský.

## 4. Rozbor nálezů a jejich chronologické zařazení

### 4.1 Keramika

Dva pravěké objekty nám poskytly pouze malou kolekci nálezů hmotné kultury. Mezi artefakty převládají nálezy keramické produkce prezentované jednou celou nádobou (inv. č. A 31660/44). V ostatních případech se jedná o střepový materiál, ze kterého se podařilo slepit několik větších fragmentů, na základě kterých můžeme určit typologickou třídu nádob. U zbylé části keramických nálezů, se kvůli jejich fragmentárnosti, můžeme pouze domnívat, jakému typu nádob jednotlivé střepy náleží, případně to nelze určit vůbec (tab. 1). Fragmentárnost keramiky je dána několika faktory. V prvním případě se jednalo o relativně křehké předměty, které byly rozbity již za doby jejich užívání, o čemž svědčí staré „zasintrované“ lomy. K recentnímu rozlámání a poškození střepů došlo během destrukce objektů.

K analýze keramického materiálu ze Sedlešovic bylo použito typologické třídění vytvořené A. Medunovou-Benešovou (1977a), včetně jeho pozdějších úprav, kdy bylo např. po vzoru práce M. Šmída a kol. (2021, 30) upuštěno od používání termínu džbánkovitý hrnek, jenž byl nahrazen prostým označením hrnek, s následným zařazením do Šmídových podtypů. Vhloubená výzdoba byla hodnocena na základě prací M. Šmída a kol. (2021) a J. Šutekové (2008a; 2008b).

### Hrnky

Výše zmíněnou celou nádobu můžeme zařadit mezi nezdobené hrnky (obr. 6: 1) s mírně rozevřeným hrdlem, které je nevýraznou hranou oddělené od plecí nádoby. Maximální průměr baňaté výdutě je posunutý v horní polovině nádoby. Ze zaobleného okraje bylo původně vytažené páskové ucho, které se klenulo přes celé hrdlo a nasedalo na plecích. S tímto typem nádob se setkáváme téměř po celou dobu trvání jevišovické kultury (dále jen JeK). Nezdobené exempláře nejsou příliš chronologicky citlivé. Byly zachyceny jak na Palliardiho hradisku ve Vysočanech, tak ve vrstvě B na Starém zámku u Jevišovic (Medunová-Benešová 1977a, 34–35). Přesnou analogii k sedlešovickému hrnku můžeme hledat na lokalitách Modřice-Rybníky (Šmíd a kol. 2021, obr. 18: 3; tab. 78: 1) či Brno-Starý Lískovec (Medunová-Benešová, Vitula 1994, Taf. 12: 2). Obě lokality řadíme do pozdní fáze JeK (Peška 2013, 48; Šmíd a kol. 2021, 57).

### Mísy

Další spolehlivě typologicky určitelné nálezy řadíme mezi mísy. Fragment mísy téměř plynulé esovitě profilace s ven vyhnutým okrajem a hrdlem odděleným jemnou, téměř nepostřehnutelnou hranou od plecí, na kterých se nachází dvě horizontální řady oválných vpichů, jež jsou přerušeny jedním dochovaným výčnělkem protknutým horizontálním otvorem, pochází z objektu 500 (inv. č. A 31660/1; obr. 5: 10). Analogické, i když bohatěji zdobené tvary pochází např. z Pustiměře (Šmíd 1999, 245, obr. 5) nebo z Brna-Starého Lískovce (Medunová-Benešová, Vitula 1994, Taf. 162: 20). Jinou nádobu bychom mohli označit jako mísu s nálevkovitě rozšířeným hrdlem (inv. č. A 31660/16; obr. 6: 4). Tato typologická varianta se v náplni jevišovické kultury vyskytuje velice zřídka (Medunová-Benešová 1977a, 24). Analogická, až téměř shodná se sedlešovickým nálezem je mísa z Brna-Starého Lískovce (Medunová-Benešová, Vitula 1994, Taf. 28: 15). Nálevkovité tvary z Vysočan či z Jevišovic mají oproti exemplářům ze Sedlešovic a z Brna poněkud méně rozevřené hrdlo (např. Medunová-Benešová 1972, Taf. 2: 4, 13: 1; 1977b, 44: 10).

### Amfory

Typologickou skladbu keramiky na námi sledovaném nalezišti rozšiřuje amfora se zaobleným, nepatrně ven vyhnutým okrajem a s nízkým vyhlazeným hrdlem a s vejčitou výdutí, drsněnou jemným slámováním (inv. č. A 31660/2; obr. 5: 1). Jedná se o nádobu spadající do třídy amfor B1 podle Medunové-Benešové (1977a, obr. 4). Do stejné kategorie nálezů bychom mohli zařadit také střep ze zbytku hrdla a z výdutě s uchem (obr. 7: 3). Tento typ nádob tvoří významnou součást keramické produkce jevišovické kultury, přesto jsou však celé exempláře známé pouze ze Starého zámku u Jevišovic (Medunová-Benešová 1972, Taf. 2: 1, 7; 3: 3; 1977a, 17, 18). Ke kultuře kulovitých amfor můžeme zařadit výrazně zdobený střep z hrdla a z plecí s masívním tunelovým uchem. Pod uchem probíhají dvě obvodové linie tvořené vpichy. Horní linie sestává z drobných oválných, doleva mírně položených vpichů, dolní linie je vyvedena většími ledvinovitými vpichy. Na tuto linii je zavěšen pás trojúhelníků, šrafovaných drobnými oválnými vpichy (obr. 6: 3; 8: 2). S vlivy kulovitých amfor se běžně setkáváme na výšinných lokalitách JeK od starší fáze až po její mladší období (Medunová-Benešová 1977a, 20; Peška 2013, 47–48) s tím, že se jedná o nálezy „cizí proveniencí v prostředí domácích kultur“ (Peška 2013, 81).

Další keramické nálezy, navzdory většině střepů bohatě zdobených formou zavěšených trojúhelníků či horizontálních obvodových linií vyvedených různými vpichy (obr. 7: 1, 2, 7, 9; 5: 4, 8), nelze spolehlivě typologicky zařadit.



č. objektu	Kontext	Inv. č.	Typ	Počet kusů/ střepů	Počet jedinců	Okraj	Hrdlo	Plece	Výduř	Dno	Tělo obecně	Výzdoba vhloubená	Výzdoba plastická	Slámování	Poznámky	
500	106	A 31 660/1	mísa	6	1							vpichy				
	106	A 31 660/2	amfora	14	1	2			12					x		
	106	A 31 660/3	hrnek	8	1	1	1	1	5							
	106	A 31 660/4	neurčeno	2	1	1			1							
	106	A 31 660/5	neurčeno	1	1	1										
	106	A 31 660/6	středověká intruze													
	106	A 31 660/7	neurčeno	1	1		1					vpichy, linie s brázděným vpichem				
	106	A 31 660/8	neurčeno	1	1		1	1				vpichy				
	106	A 31 660/9	neurčeno	1	1				1			brázděný vpich				
	106	A 31 660/10	neurčeno	2	1				2							
	106	A 31 660/11	neurčeno	3	1				3							
	106	A 31 660/12	neurčeno	1	1				1							
501	102	A 31 660/16	mísa	16	1	celý profil nádoby										
	102	A 31 660/17	hrnec/ amfora	9	1	2	1	1	5				krátká plastická lišta přerušovaná důlky			
	102	A 31 660/18	amfora	1	1		1	1				vpichy, brázděný vpich			tunelové ucho	
	102	A 31 660/19	neurčeno	1	1		1					vpichy, linie brázděného vpichu				
	102	A 31 660/20	neurčeno	1	1		1					kulaté vpichy				
	102	A 31 660/21	neurčeno	11	1	1	1	1			8				silně poškozené žářem, nelze určit část nádoby	
	102	A 31 660/22	amfora	1	1	1										
	102	A 31 660/23	neurčeno	1	1	1										
	102	A 31 660/24	neurčeno	1	1	1										
	102	A 31 660/25	neurčeno	1	1	1										
	102	A 31 660/26	neurčeno	1	1	1										
	102	A 31 660/27	neurčeno	2	1				2			kulaté vpichy, brázděné vpichy ostrým předmětem				
	102	A 31 660/28	neurčeno	1	1				1			kulaté vpichy, brázděné vpichy ostrým předmětem				
	102	A 31 660/29	neurčeno	1	1				1			kulaté vpichy, brázděné vpichy ostrým předmětem				
	102	A 31 660/30	amfora (?)	1	1			profil							páskové ucho, hrubý povrch	
	102	A 31 660/31	neurčeno	1	1				1						tunelové ucho	
	102	A 31 660/32	neurčeno	1	1				1							
	102	A 31 660/33	neurčeno	1	1				1					x		
	102	A 31 660/34	neurčeno	1	1			profil								
	102	A 31 660/35	neurčeno	5	1				5							
	102	A 31 660/36	neurčeno	1	1					1						
	102	A 31 660/37	neurčeno	1	1					1						
	103	A 31 660/44	hrnek	1	1	celý profil nádoby										
celkem				101	34	13	8	5	44	2	8				2	

Tab. 1. Sumarizace keramických nálezů.

Tab. 1. Summary of ceramic finds.

### Vhloubená a plastická výzdoba na keramice

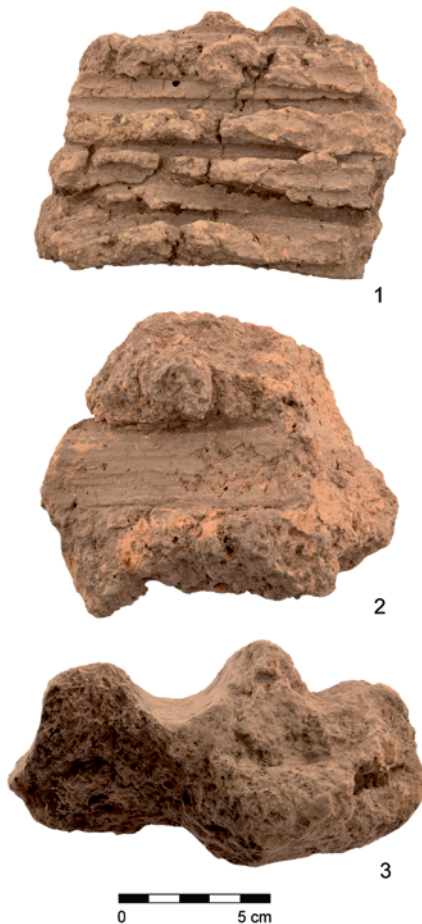
Ze sta kusů střepů patřících 33 rozlišeným jedincům byla výzdoba zachycena celkem na 17 střepech náležících jedenácti jedincům. Z těchto 17 kusů byl pouze jeden předmět zdoben plastickým prvkem v podobě krátké plastické lišty přerušované důlky. Zbylé střepy jsou opatřeny vhloubenou výzdobou. Ta zcela zapadá do výzdobného projevu JeK. Vhloubené motivy jsou na sedlešovické keramice téměř výlučně provedeny brázděným vpichem, případně samostatnými kulatými (obr. 5: 4; 7: 1, 9, 10), oválnými (obr. 5: 10) nebo trojúhelníkovitými (obr. 5: 7) vpichy, úplně schází výzdoba vyvedená otiskem šňůry. Častým motivem brázděného vpichu jsou zavěšené šrafované trojúhelníky, které

v kombinaci s obvodovými horizontálními liniemi brázděného vpichu doplněnými samostatnými vpichy vytváří složitější obrazce (obr. 6: 3; 7: 1, 9; 8: 1, 2, 4). Na svazku horizontálních obvodových linií jsou zavěšené trojúhelníky tvořené dvojicí linií sestávajících z brázděných vpichů, mezi kterými se nachází samostatné vpichy v podobě obilného zrna (obr. 7: 2).

Vedle klasické výzdoby je povrch některých střepů opatřen prvky spíše funkčního rázu. Jedná se např. o drsnění povrchu prstováním, nebo vrstvení řídké hlíny na již zaschlý povrch, což známe např. z Modřic (Šmíd a kol. 2021, 52) nebo z Kočina (Šuteková 2008a, 134). Charakteristická technika slámování byla zachycena pouze ve dvou případech (obr. 7: 11).

## 4.2 Mazanice

Vedle keramických nálezů byl z objektu 501 získán poměrně početný soubor mazanice, čítající 301 kusů různých velikostí. Ve 194 případech nese mazanice stopy po otiscích konstrukčních prvků v podobě prutů (průměr 0,7–2,5 cm; obr. 9: 1), kůlů (průměr 3,5–6,5 cm; obr. 9: 3) nebo drobných hranolů (např. 1,8 × 1,3 cm; 2,5 × 1,7 cm; obr. 9: 2) a jiných tesaných prvků. Část předmětů je kombinací několika použitých typů opracovaných dřev, případně je z jedné strany zachycen otisk, zatímco druhá strana je vyhlazená. V hmotě jednotlivých kusů lze pozorovat stopy po přidaných organických přísadách. Na základě konstrukčních prvků lze pravděpodobně zamítnout interpretaci nálezů mazanice jako pozůstatku pece, spíše bychom mohli uvažovat o reliktu nadzemní obytné stavby kúlové konstrukce, která zaniká požárem (čemuž by napovídala také silně přepálená část nálezů), a její zbytky pak byly do zkoumaného objektu nahrnuty. Problematice nálezů pravěké mazanice a konstrukčním řešením staveb s nimi spojených se v posledních letech věnovala celá řada badatelů (např. Ďuriš 2015; 2018; Hons 2020). Také v případě sedlešovického sídliště by si jistě toto téma zasloužilo podrobnější zpracování.<sup>1</sup>



Obr. 9. Vybrané nálezy mazanice. Foto R. Hetflaiš.  
Fig. 9. Selection of daub finds. Photo by R. Hetflaiš.

## 4.3 Kostěná industrie

Z kostěné industrie byl objeven pouze jeden zhruba 4 cm dlouhý nástroj se zahrocenou distální částí, vyrobený podélným dělením dlouhé kosti s recentně odlomeným hrotem (inv. č. A 31660/13; obr. 5: 9). Z typologického hlediska bychom mohli uvažovat o interpretaci předmětu jako šídla. Šídla a další

zahrocené nástroje představují běžné nálezy na jevišovických sídlištích všech fází (Medunová-Benešová 1977a, 42) a po chronologické stránce jsou bezvýznamné.

## 4.4 Kamenná industrie

Ze dvou zkoumaných objektů pochází menší kolekce štípaných artefaktů. Ve všech případech se jedná o neretušované preparační úštěpy (obr 5: 5, 6; 7: 4–6). Až na jednu výjimku (přepálený úštěp) byly všechny artefakty vyrobeny z křemičité zvětraliny serpentinitu typu plazma. Jedná se o surovinu lokální provenience, jejíž exploatační oblast se rozprostírala cca 15–20 km severozápadně od lokality (cf. Vokáč 2004a; Přichystal 2009; Kuča, Bartík 2012). Převaha lokálních materiálů je pak charakteristická pro většinu mladoeneolitických lokalit na Moravě (Šebela 2016), přičemž na jihozápadní Moravě představovala křemičitá zvětralina serpentinitu typu plazma dominantní lokální surovinu jak ve Vysočanech, tak v Grešlově Mýtě (Kopacz et al. 2014, 28–29, Table 1).

V objektu 501 byl nad krustou mazanice zachycen větší fragment makrolitické kamenné industrie vyrobené z místní suroviny, a to z usměrněného granitu až granodioritu Dyjského masivu. Předmět, interpretovaný jako větší část mlecí nástroje – podložky, je poměrně křehký, rozpadavý podél ploch břidličnatosti. Rozpadavost může být dána také tím, že je artefakt druhotně přepálený, stejně jako druhý kus makrolitické kamenné industrie z téhož objektu. Jedná se o předmět z granitu až granodioritu půlkruhového průřezu se sedlovitě druhotně prožlabenou pracovní plochou. Otázkou zůstává interpretace artefaktu. Je možné, že se jedná o horní drtící část k výše zmíněné podložce.

Další složku kamenné industrie představuje valoun křemene zhruba hruškovitého tvaru s mírně prožlabenými boky (obr. 6: 2), zachycený v objektu 500. Otázkou zůstává interpretace předmětu. V souvislosti s nálezy rybích kostí bychom mohli uvažovat o funkci drobné zátěže k rybářským sítím. Ty máme doloženy snad již v mezolitu (Oliva 2005, 61). Častěji se s předměty interpretovanými jako zátěže setkáváme v neolitu, zejména na lokalitách poblíž řek Opavy či Odry (např. Janák 2004, 78–82, obr. 4, 5; Janák et al. 2016, obr. 7: 20; 26; Šikulová 1961). Proti interpretaci sedlešovického nálezů jako zátěže k síti hovoří mírné prožlabení boků a hladký povrch těla předmětu. Díky vyhlazení se naskýtá možnost využití valounku jako hladítka k úpravě povrchu nádob.

## 4.5 Zvířecí osteologický materiál

Oba zájmové objekty poskytly také kolekci zvířecího osteologického materiálu, u kterého proběhlo pouze zběžné odborné zhodnocení, na jehož základě je možné rozdělit zvířecí kosti do dvou základních skupin. Jednu představuje složka domestikovaných zvířat. Druhou složku reprezentují pozůstatky lovné zvěře, která byla vhodným doplněním jídelníčku a zároveň zdrojem dalších surovin, jako jsou kůže, paroží či různé šlachy (Kyselý 2005, 80). Přítomnost divoké zvěře v archeologickém materiálu dokládají nálezy kostí a paroží jelena (8 ks) a srnce (3 ks) nebo kostí a rohu pratura (15 ks; determinoval A. Reiter). Na lokalitě je doložen také bobr (1 ks; determinoval P. Žaža). Všechny zmíněné druhy představují zcela běžnou součást zvířecích osteologických nálezů divokých savců v archeologickém materiálu napříč celým eneolitem. Nejpočetněji zastoupený je, nejenom v tomto období, jelen lesní, zajíc, srnec obecný a prase divoké. Relativně častý je také pratur a bobr evropský (Kyselý 2005, 80). Z obou jam pochází i rybí kosti. Ve zvířecím osteologickém materiálu z objektu 500 byly rozlišeny dva obratle sumce obecného, zatímco v objektu 501 se nacházely požerákové zuby a kost z ploutve jelce tlouště (determinoval A. Reiter).



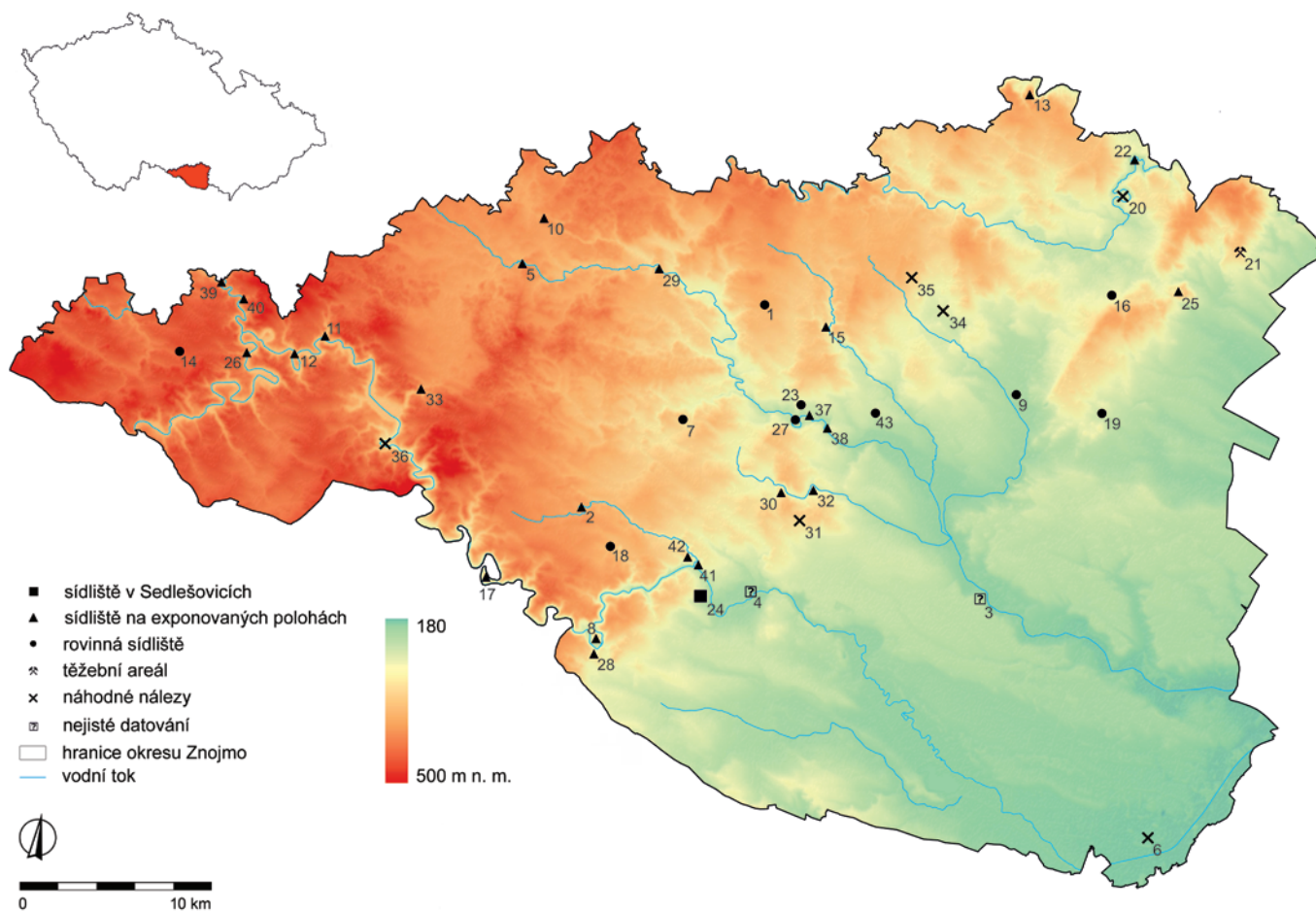
V této chvíli se jeví otázka hlavního zdroje živočišných bílkovin na sedlešovickém sídlišti jako nerelevantní. Zprvčeh zhdnocení kostí proběhlo zbhžně a za druhé může být předmětem diskuze, jak velké množství nálezů bylo ztraceno během destrukce zahloubených objektů. Nicméně i tak nám nepatrný vzorek uřhoubených kostí může napovědět, že lovená zvěř i na sedlešovickém sídlišti tvořila nezanedbatelnou součást jídelníčku. V souvislosti se subsistenčními zvyky stojí za pozornost přítomnost zuhelnatělých žaludů v objektu 501 (determinoval R. Němec). Aby byly tyto plody dubu požitavelné, musí projít procesem několikanásobného vaření a proplachování. Tím se docílí odbourání tříslovin. Třísloviny se naopak používají při léčbě průjmů, kožních onemocnění, zánětů trávicího ústrojí nebo při činění kůží (Němec et al. 2019, 26, 27, 199).

## 5. Lokalita v kontextu osídlení jevišovické kultury na Znojemsku

I když je náplň jevišovické kultury známá více než sto let a celkově počet lokalit v rámci územního rozšíření stoupá, byla situace na Znojemsku po dlouhou dobu poněkud odlišná. Na počátku 70. let 20. století jsme registrovali necelých 20 lokalit (Podborský, Vildomec 1972, 72). Tento počet se postupně zvyšoval, a to zejména díky terénním prospekčním jednotlivých archeologů, kteří objevili celou řadu nových lokalit (např. Berkovec et al. 2001; Kovárník 2002, 46–48; Vokáč 2004b). Někteřá sídliště pak byla objevena během záchranných archeologických výzkumů (např. Čižmář 2001a; 2001b; 2002; Rakovský

1977–1978a; 1977–1978b). Dnes je z území Znojemska známo 41 jistých lokalit s doklady aktivit nositelů jevišovické kultury (tab. 2; obr. 10), lokality u Dobšic a Borotic jsou datačně nejisté (Čižmář 2006, 125, Stuchlík 2006, 20).

Podíváme-li se na mapu s vyneseními lokalitami (obr. 10), zjistíme, že region je osídlen značně nerovnoměrně. Zatímco v jihovýchodní části doklady jevišovického osídlení téměř nenacházíme, směrem na sever a severozápad počet lokalit stoupá. Tato situace může být zapříčiněna několika faktory. Jedním z nich je stav výzkumu, druhým pak přírodní podmínky. Na jihovýchodě Znojemska se setkáváme s plochým reliéfem Dyjsko-svrateckého úvalu, který byl v období jevišovické kultury využíván v omezené míře. S doklady rovinných/nížinných sídlišť se setkáváme ojediněle. Většinou se jedná o nevelké osady, které jsou díky omezené velikosti zkoumané plochy během většiny záchranných výzkumů reprezentovány pouze nemnoha jámami. Několik objektů bylo prozkoumáno na polykulturní lokalitě Mašovice (Čižmář 2001a; 2002; 2003), tři objekty v Hlubokých Mašůvkách (Neustupný 1950, 52) a jedna jáma v Chlupicích (Hrbáčková 2009, 5). Stopy po osídlení jsou zachyceny také v Miroslavi (Kotas 1974), Korolupech (Bartík 2012, 32), Němčičkách (Kuča, Vokáč 2005, 234) či v Žeroticích (Podborský, Vildomec 1972, 231). Přítomnost rovinných osad by také mohly naznačovat náhodné povrchové nálezy kamenné industrie a keramických střepů, které známe např. z Hevlína, Moravského Krumlova, Trstěnic (Podborský, Vildomec 1972, 161, 191, 220) nebo z lesa Purkrábka poblíž Suchohrdel u Znojma (Skutil 1947, 113).



**Obr. 10.** Mapa s lokalitami jevišovické kultury na Znojemsku. Číslování odpovídá seznamu v tabulce č. 1. Mapový zdroj © ČÚZK; autor D. Rožnovský.

**Fig. 10.** Map with the sites of the Jevišovice culture in the Znojmo District. The numbering corresponds to the list in Table No. 1. Map source © ČÚZK; author D. Rožnovský.

č.	Obec	Katastr	Trať	Souřadnice (WGS-84)
1	Běhařovice-Stupešice	Stupešice	Polouďelí	48.9797939N, 16.0696628E
2	Bezkov	Bezkov	Skalka	48.8759264N, 15.9564708E
3	Borotice	Borotice nad Jevišovkou	Nade Dvorem	48.8545819N, 16.2442483E
4	Dobšice	Dobšice u Znojma	Léry	48.8458042N, 16.0825303E
5	Grešlové Mýto	Grešlové Mýto	Mírovec	48.9860292N, 15.8945333E
6	Hevlín	Hevlín	neznámá	neznámá
7	Hluboké Mašůvky	Hluboké Mašůvky	Nivky	48.9219681N, 16.0196256E
8	Hnanice	Hnanice	Na Hatích	48.8078767N, 15.9765161E
9	Hostěradice-Chlupice	Chlupice	Na Kloňově	48.9512525N, 16.2528314E
10	Hostim	Hostim	Suchomelka	49.0077469N, 15.9064658E
11	Chvalatice	Chvalatice	Růžový vrch	48.9323133N, 15.7421408E
12	Chvalatice	Chvalatice	Skalka	48.9413239N, 15.7615922E
13	Jamolice	Jamolice	Čertova hráz	49.0923483N, 16.2386814E
14	Korolupy	Korolupy	Na Černé hlíně	48.9260083N, 15.6607694E
15	Křepice	Křepice	Hradisko	48.9728225N, 16.1139025E
16	Lesonice	Lesonice u Moravského Krumlova	Za Palírnou	49.0024281N, 16.3134917E
17	Lukov	Lukov nad Dyjí	Ostroh	48.8387764N, 15.8946372E
18	Mašovice	Mašovice u Znojma	Pšeničné	48.8592261N, 15.9800408E
19	Mirotslav	Mirotslav	Fruta	48.9470200N, 16.3155844E
20	Moravský Krumlov	Moravský Krumlov	neznámá	neznámá
21	Moravský Krumlov	Moravský Krumlov	Krumlovský les	49.0298350N, 16.4007706E
22	Moravský Krumlov-Rokytná	Rokytná	Malé Hradisko	49.0670761N, 16.3185233E
23	Němčičky	Němčičky nad Jevišovkou	Horní kusy	48.9342700N, 16.1023889E
24	Nový Šaldorf-Sedlešovice	Sedlešovice	Spiegeln	48.8403922N, 16.0488086E
25	Olbramovice	Olbramovice u Moravského Krumlova	Leskoun	49.0077914N, 16.3595500E
26	Oslonovice	Oslonovice	Medvěď	48.9293767N, 15.7078092E
27	Plaveč	Plaveč	Truby	48.9278567N, 16.0996122E
28	Podmolí	Podmolí	Šobes	48.8156450N, 15.9774336E
29	Střelice	Střelice u Jevišovic	Starý Zámek	48.9907669N, 15.9911014E
30	Suchohrdly	Suchohrdly u Znojma	Deblínek	48.8937839N, 16.0958069E
31	Suchohrdly	Suchohrdly u Znojma	Purkrábka	48.8841900N, 16.1153333E
32	Suchohrdly	Suchohrdly u Znojma	Starý Zámek	48.8970497N, 16.1179297E
33	Štítary	Štítary na Moravě	U Cihelny	48.9220514N, 15.8337122E
34	Trstěnice	Trstěnice u Moravského Krumlova	neznámá	neznámá
35	Trstěnice	Trstěnice u Moravského Krumlova	Pustý Zámek	49.0007636N, 16.1700056E
36	Vranov nad Dyjí	Vranov nad Dyjí	neznámá	neznámá
38	Výrovice	Výrovice	Na Kopci	48.9257147N, 16.1235911E
37	Výrovice	Výrovice	Za Zmolami	48.9309483N, 16.1097456E
39	Vysočany	Vysočany u Znojma	Palliardiho hradisko	48.9609097N, 15.6845492E
40	Zblovce	Zblovce	Na Výřích skalách	48.9544544N, 15.7014525E
41	Znojmo	Znojmo-město	Hrad	48.8554972N, 16.0438336E
42	Znojmo-Hradiště	Znojmo-Hradiště	Hradiště	48.8584619N, 16.0351486E
43	Žerotice	Žerotice	Rabštejnky	48.9348089N, 16.1561150E

Tab. 2. Seznam lokalit jevišovické kultury na Znojemsku.

Tab. 2. List of sites of the Jevišovice culture in the Znojmo District.

S relativně intenzivním osídlením se setkáváme v západní a severní části sledovaného regionu. Zde se z geomorfologického hlediska nacházíme již v prostoru Jevišovické pahorkatiny, do jejíhož plochého reliéfu jsou zařizlá hluboká údolí Dyje, Želetavky, Jevišovky či Rokytná (Demek, Novák 1992, 19). Díky četným výběžkům, ostrožnám a podobným dobře chráněným polohám zde nacházíme celou řadu dokladů osídlování právě těchto exponovaných poloh. Nositelé jevišovické kultury si pro svá výšinná sídliště vybírali převážně menší ostrohy se strmými úbočími a ze dvou či tří stran obtékanými vodními toky nebo dobře chráněná návrší. Oproti předchozím obdobím se jedná o méně rozlehlé, dobře ubránitelné lokality (Medunová-Benešová 1993, 194). Mezi nejlépe prozkoumaná výšinná sídliště patří Grešlové Mýto – Mírovec (Medunová-Benešová 1973; 1977a, 61–77) a Střelice-Starý zámek / Hrad<sup>2</sup> (Medunová-Benešová 1972; 1977a, 8–60). Ve značné míře bylo zkoumáno také Palliardiho hradisko u Vysočan (Medunová-Benešová 1977b).

Bohužel tato lokalita utrpěla nenapravitelné škody kvůli amatérskému vedení podstatné části výzkumů a ztrátou převážně hezky zdobené keramiky (Medunová-Benešová 1977a, 5). Větší pozornost byla věnována i výzkumu polykulturní lokality ve Výrovicích, a to z toho důvodu, že hradisko v poloze „Velká skála“ bylo bezprostředně ohroženo výstavbou vodní nádrže Výrovice. Během sondážních výzkumů byla zachycena celá řada zahloubených objektů z různých údobí pravěku (Rakovský 1977–1978a; 1984). Za nejvýznamnější nález je považována zahloubená chata s kůly v rozích, objevená v roce 1982. Objekt byl původně datovaný do období kultury s kanelovanou keramikou (Rakovský 1984, 20, tab. 4: 2), nicméně na základě nového vyhodnocení keramického materiálu došlo k zařazení chaty do období jevišovické kultury (Nosek 2011, 108). Díky tomu máme první doklady obytné stavby v tomto období z území Znojemska. Analogie k výrovické polozemnici bychom mohli hledat v prostředí české řivnáčské kultury. Zahloubené chaty zde byly objeveny



Typ lokality	Základní literatura a prameny	Poznámka
rovinné sídliště	Podborský, Vildomec 1972, 148	
sídliště na exponované poloze	Vokáč 2004, 258	
sídliště na exponované poloze	Stuchlík 2006, 20	datování nejisté, mladý nebo pozdní eneolit
rovinné sídliště	Čižmář 2006, 125	datování nejisté, časný nebo mladý eneolit
sídliště na exponované poloze	Medunová-Benešová 1973; 1977a, 61–77	
náhodný nález	Podborský, Vildomec 1972, 161	
rovinné sídliště	Neustupný 1950, 52	
sídliště na exponované poloze	Kovárník 1993, 119	
rovinné sídliště	Hrbáčková 2009, 5	
sídliště na exponované poloze	Čižmář 2004, 121	v literatuře také jako „Za Ovčínem“, což je sousední trať
sídliště na exponované poloze	Berkovec et al. 2001	
sídliště na exponované poloze	Vokáč 2004, 257	
sídliště na exponované poloze	Podborský, Vildomec 1972, 173; Vokáč 2004, 259	podle M. Vokáče se jedná o kanelovanou keramiku
rovinné sídliště	Bartík 2012, 32	
sídliště na exponované poloze	Čižmář 2004, 159	
rovinné sídliště	Podborský, Vildomec 1972, 183	
sídliště na exponované poloze	Kovárník 2002, 46–48; 2007, 378	
rovinné sídliště	Čižmář 2001a; 2002; 2003	
rovinné sídliště	Kotas 1974	
náhodný nález	Podborský, Vildomec 1972, 191	
těžební areál	Oliva 2010, 292; 2022, tab. I	datování na základě C14
sídliště na exponované poloze	Procházka 1983, 81	
rovinné sídliště	Kuča, Vokáč 2005	
sídliště na exponované poloze	Rožnovský 2022	dnes bezejmenná trať
sídliště na exponované poloze	Woldřich 1890, 157–160, obr. 25–34	
sídliště na exponované poloze	Rakovský 1977–1978b	dříve mylně situováno na Chmelnice/Hatinov
rovinné sídliště	Podborský, Vildomec 1972, 202	
sídliště na exponované poloze	Čižmář 2001b	
sídliště na exponované poloze	Medunová-Benešová 1972; 1977a, 8–60	v literatuře jako Jevišovice
sídliště na exponované poloze	Vokáč 2004, 259–260	
náhodný nález	Skutil 1946, 113	
sídliště na exponované poloze	Šabatová 2008	
sídliště na exponované poloze	Vokáč 2004, 258	v literatuře jako Šumná
náhodný nález	Podborský, Vildomec 1972, 220	
náhodný nález	Podborský, Vildomec 1972, 220	
náhodný nález	Podborský, Vildomec 1972, 229	
sídliště na exponované poloze	Kovárník 1993, 123; 2002, 50	v ZM 1 : 10 000 je uvedena trať Brtník
sídliště na exponované poloze	Nosek 2011; Rakovský 1977–1978a; 1984, 20, tab. 4:2	v ZM 1 : 10 000 je uvedena trať Velká skála
sídliště na exponované poloze	Medunová-Benešová 1977a, 8–60; 1977b	
sídliště na exponované poloze	Vokáč 2004, 258	v ZM 1 : 10 000 je uvedena trať Stráň
sídliště na exponované poloze	Podborský, Vildomec 1972, 143; Vildomec 1931, 8	
náhodný nález	Kalousek 1955, 13	
rovinné sídliště	Podborský, Vildomec 1972, 231, tab. XXVI:3; Vildomec 1931, 9	

na více jak dvaceti lokalitách (Dobeš et al. 2016, 41), a to např. v Březně u Loun (Pleinerová, Zápotocký 1999), v Praze-Lysolajích (Pleslová-Štiková 1972, 6, obr. 6–8), v Praze-Bubenči (Pleinerová, Zápotocký 1999, obr. 10) nebo v Praze-Zličíně, kde byla zjištěna dílna na kamennou industrii (Dobeš et al. 2016).

Samostatnou kapitolou pravěku je lokalita Krumlovský les, která se nachází na katastru Moravského Krumlova. Je otázkou, co pravěké obyvatelé našeho území takovou silou poutalo právě k tomuto místu po několik tisíc let, aby se zde „oddávali“ těžbě rohovců. S tímto fenoménem, nejenom evropského pravěku, se začínáme setkávat již v mezolitu s vrcholem aktivit ve starší době bronzové. Díky radiokarbonovému datování víme, že se na těchto, patrně z velké části rituálních, praktikách podíleli také nositelé jevišovické kultury (Oliva 2010, 292; 2022, tab. I).

Zájmová lokalita je dalším příkladem sídliště, které spadá do první výše uvedené skupiny nížinných lokalit a geograficky se váže do méně hustě osídlené oblasti v jihovýchodní části Znojemska.

## 6. Závěr

Zkoumaná sedlešovická lokalita doplňuje naše poznatky o osídlení Znojemska v období mladšího eneolitu a zapadá do rámce známých jevišovických osad. Oproti ostatním polohám ničím nevybočuje z nám známých standardů osídlení. Analyzované keramické nálezy ze sídliště v Sedlešovicích jednoznačně spadají do období jevišovické kultury. Z chronologického hlediska bychom nálezy z obou objektů mohli na základě typologického rozboru keramického materiálu zařadit po bok pozdně jevišovických sídlišť v Brně-Novém Lískovci (Medunová-Benešová, Vitula 1994), v Modřicích-Rybníkách (Šmíd a kol. 2021), v Miňůvkách nebo v Křenovicích (Peška 2013, 48). Výše zmíněné lokality spojují shodné prvky, které lze pozorovat na keramice. V kolekci keramického materiálu je minimálně zastoupená plastická výzdoba (v Sedlešovicích pouze jeden kus), ubývá tolik typická úprava povrchu nádob slámováním, v námi sledovaném materiálu rozpoznána pouze na střepech dvou jedinců, a nejsou doložena ansa

lunata/cornuta (Šmíd a kol. 2021, 57). Nález fragmentu kulovité amfory (obr. 6: 3) nám opětovně dokládá udržování kontaktů mezi jevišovickou kulturou a kulturou kulovitými amforami.

Díky blízkosti řeky Dyje se nabízí možnost provozování rybolovu. To dokládají nálezy kostí ryb, zejména druhu jelec tloušť (determinoval A. Reiter), případně pak valoun, nápadně připomínající závaží rybářské sítě (obr. 6: 2), který ale může být interpretován také jako předmět užívaný při úpravě povrchu keramických nádob. Díky nálezům kostí divokých zvířat jako je pratur nebo bobr a paroží jelena a srnce můžeme uvažovat o lovu divoké zvěře. Druhové i početní zastoupení zatím určeného zvířecího osteologického materiálu ničím nevybočuje ze soudobých standardů (Kyselý 2005, 80). Zajímavostí je nález zuhelnatělých žaludů (determinoval R. Němec), které by mohly dokládat sběr a následnou konzumaci plodů divokých rostlin, případně jejich využívání v lékařství nebo při zpracování kůží. Důležitým poznatkem získaným během archeologického výzkumu je zachycení destrukce nadzemní dřevohlinité konstrukce, která byla společně s dalším žárem poškozeným materiálem zplanýrována do již částečně zasypané sídlištní jámy (SJ 501).

## Poznámky

1. Nálezu mazanice ze Sedlešovic se bude v plánované samostatné studii analyticky věnovat D. Hons.
2. Vysvětlení k upřesnění pojmenování lokality viz Rožnovský 2020, 16.

## Literatura

**Bartík, J. 2012:** *Broušená a ostatní kamenná industrie z mikroregionu povodí řeky Želetavky*. Rkp. bakalářské diplomové práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Dostupné také z: [https://is.muni.cz/th/vqrdg/BARTIK\\_BC\\_final.pdf](https://is.muni.cz/th/vqrdg/BARTIK_BC_final.pdf).

**Batík, P., Čtyroký, P., Gabriel, M., Holásek, O., Klečák, J., Strída, M., Šalanský, K., Štych, J., Zeman, A. 1982:** *Vysvětlivky k základní geologické mapě ČSSR 1:25000, 34-131, Šatov*. Praha: Ústřední ústav geologický.

**Benninger, E., Freising, H. 1933:** *Die Germanischen Bodenfunden in Mähren*. Reichenberg: Anstalt f. sudetendt. Heimatforsch Reichenberg: Sudetendeutscher Verl.

**Berkovec, T., Čep, J., Čepová, T., Šmerda, J., Vokáč, M. 2001:** Chvalatice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 42, 151–152. Dostupné také z: [https://arub.cz/wp-content/uploads/03\\_pv\\_42\\_2000\\_eneolit.pdf](https://arub.cz/wp-content/uploads/03_pv_42_2000_eneolit.pdf).

**Čížmář, M. 2004:** *Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri.

**Čížmář, Z. 2001a:** Mašovice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 42, 152–153. Dostupné také z: [https://arub.cz/wp-content/uploads/03\\_pv\\_42\\_2000\\_eneolit.pdf](https://arub.cz/wp-content/uploads/03_pv_42_2000_eneolit.pdf).

**Čížmář, Z. 2001b:** Podmolí (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 42, 155–156. Dostupné také z: [https://arub.cz/wp-content/uploads/03\\_pv\\_42\\_2000\\_eneolit.pdf](https://arub.cz/wp-content/uploads/03_pv_42_2000_eneolit.pdf).

**Čížmář, Z. 2002:** Mašovice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 43, 182–184. Dostupné také z: [https://arub.cz/wp-content/uploads/03\\_pv\\_43\\_2001\\_eneolit.pdf](https://arub.cz/wp-content/uploads/03_pv_43_2001_eneolit.pdf).

**Čížmář, Z. 2003:** Mašovice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 44, 218. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv\\_44\\_2002\\_eneolit.pdf](https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv_44_2002_eneolit.pdf).

**Čížmář, Z. 2006:** Dobšice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 47, 125. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv\\_47\\_2005\\_eneolit.pdf](https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv_47_2005_eneolit.pdf).

**ČÚZK:** *Geoportál ČÚZK. Geoprohlížeč. Základní mapa ČR* [online]. Praha: Český úřad zeměměřičský a katastrální [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://lurl.cz/Fryfu>.

**Demek, J., Novák, V. a kol. 1992:** *Neživá příroda*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně.

**Dobeš, M., Šmolíková, M., Turek, J. 2016:** Řivnáčská chata z Prahy-Zličína. *Archaeologica Pragensia* 23, 32–55.

**Đuriš, J. 2015:** *Architektúra domu mladšej a neskorej doby kamennej na juhozápadnom Slovensku na základe analýzy mazanice*. Archeologica Slovaca Monographiae. Studia XXIII. Nitra: Archeologický ústav SAV, v. v. i.

**Đuriš, J. 2018:** *Radzovce v období popolnicových polí. Architektonická rekonštrukcia stavieb na základe analýzy mazanice*. Archeologica Slovaca Monographiae. Fontes XXIV. Nitra: Archeologický ústav SAV, v. v. i.

**Geologické lokality:** Sedlešovice. In: *Databáze významných geologických lokalit: 630* [online]. Aktualizace 03. 08. 16. Praha: Česká geologická služba, 1998 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <http://lokality.geology.cz/630>.

**Geovědní mapy:** Horniny GeoČR50, Geologická mapa 1 : 50 000. In: *Geovědní mapy 1 : 50 000* [online]. Praha: Česká geologická služba [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://mapy.geology.cz/geocr50/>.

**Gisonline:** Národní park Podyjí. In: *GisOnline* [online]. Verze: 2.65.6. TopGis © 2015–2023. [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://app.gisonline.cz/np-podyji>.

**Hons, D. 2020:** *Poznání stavebních technik a postupů na základě analýzy souborů mazanice z doby bronzové a halštatské v regionu středního Pomoraví*. Rkp. diplomové práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Dostupné také z: [https://is.muni.cz/th/h11yz/HONS\\_magisterska\\_diplomova\\_prace.pdf](https://is.muni.cz/th/h11yz/HONS_magisterska_diplomova_prace.pdf).

**Hrbáčková, A. 2009:** *Hostěradice, lokalita „Dolní stávání“ v k. ú. Chlupice*. Rkp. nálezové zprávy MTX201003214. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-201003214>.

**Janák, V. 2004:** Ke kontinuitě neolitického obyvatelstva na březích řeky Opavy. In: V. Janák, S. Stuchlík (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. Sborník referátů z 21. pracovního setkání specialistů na výzkum neolitu a eneolitu Českých zemí a Slovenska*. Acta archaeologica Opaviensia 1. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 73–89.

**Janák, V., Papáková, K., Přichystal, A., Kováčik, P., Rataj, P., Hořínková, A. 2016:** Neolitické osídlení v okolí Studénky a úloha zdejšího mikroregionu kultury s lineární keramikou v distribuci silicítů krakovsko-čensterchovské jury. *Slovenská archeológia* LXIV(1), 1–63. Dostupné také z: [http://www.cevnad.sav.sk/aktivita\\_1\\_1/slovenska\\_archeologia\\_2016\\_1.pdf](http://www.cevnad.sav.sk/aktivita_1_1/slovenska_archeologia_2016_1.pdf).

**Kalousek, F. 1955:** Velkomoravské hradisko ve Znojmě-Hradišti na Moravě. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity C* 2, 9–30, tab. I–XI. Dostupné také z: [https://digilib.phil.muni.cz/\\_flysystem/fedora/pdf/102402.pdf](https://digilib.phil.muni.cz/_flysystem/fedora/pdf/102402.pdf).

**Kopacz, J., Přichystal, A., Šebela, L. 2014:** *Lithic chipped industry of the young Eneolithic in Moravia and Czech Silesia*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 46. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

**Kotas, J. 1974:** Pravěké nálezy z Miroslavi (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 1973, 114. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv\\_18\\_1973.pdf](https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv_18_1973.pdf).

**Kovárník, J. 1993:** Další archeologické nálezy ze Znojemska a Třebíčska. *Přehled výzkumů* 1990, 115–126, tab. 26–34. Dostupné také z: [https://arub.cz/wp-content/uploads/08\\_pv\\_35\\_1990\\_ruzne.pdf](https://arub.cz/wp-content/uploads/08_pv_35_1990_ruzne.pdf).

**Kovárník, J. 2002:** Keramické votum z Božic, brázděný vpich a jiná zjištění aneb Ján Lichardus má pravdu. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity M* 7, 33–53. Dostupné také z: <https://digilib.phil.muni.cz/en/handle/11222.digilib/113839>.



- Kovárník, J. 2007:** Pravěké hradiště a laténská pevnost Ostroh u Lukova, okr. Znojmo (Nový typ opevnování ostrožných lokalit). *Pravěk. Nová řada* 16, 373–392.
- Kuča, M., Bartík, J. 2012:** Příspěvek k problematice křemičitých hmot a jejich využívání v průběhu neolitu na jižní a jihozápadní Moravě. *Přehled výzkumů* 53(1), 41–50. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/PV53\\_1\\_studie\\_3.pdf](https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/PV53_1_studie_3.pdf).
- Kuča, M., Vokáč, M. 2005:** Němčičky (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 46, 234. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv\\_46\\_2004\\_eneolit.pdf](https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv_46_2004_eneolit.pdf).
- Kyselý, R. 2005:** Archeologické doklady divokých savců na území ČR v období od neolitu po novověk. *Lynx* 36(1), 55–101. Dostupné také z: <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/lnsr/36-1/archeologicke-doklady-divokych-savcu-na-uzemi-cr-v-obdobi-od-neolitu-po-novovek-archaeological-evidence-of-wild-mammals-in-the-czech-republic-from-the-neolithic-to-the-modern-times>.
- Lorencová, A. 1963–1964:** Deformovaná lebka z Nákla a další nový nález kostry s deformovanou lebkou ze Sedlešovic. In: J. Skutil (ed.): *Sborník III. Karlu Tihelkovi k pětadesátinám*. Brno: Archeologický ústav ČSAV.
- Medunová-Benešová, A. 1972:** *Jevišovice – Starý Zámek. Schicht B, Katalog der Funde*. Fontes Archaeologiae Moraviae VI. Brno: Archeologický ústav ČSAV.
- Medunová-Benešová, A. 1973:** *Grešlové Mýto. Äneolitische Höhensiedlung „Nad Mírovcem“*. Katalog der Funde. Fontes Archaeologiae Moraviae VII. Brno: Archeologický ústav ČSAV.
- Medunová-Benešová, A. 1977a:** *Jevišovická kultura na jihozápadní Moravě*. Studie Archeologického ústavu ČSAV v Brně V(3). Praha: Academia.
- Medunová-Benešová, A. 1977b:** *Palliardiho hradisko. Eine äneolitische Höhensiedlung bei Vysočany, Bez. Znojmo. Katalog der Funde*. Fontes Archaeologiae Moraviae IX. Brno: Archeologický ústav ČSAV.
- Meduná-Benešová, A. 1993:** Jevišovická kultura. In: V. Podborský a kol.: *Pravěké dějiny Moravy*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 191–200.
- Medunová-Benešová, A., Vitula, P. 1994:** *Siedlung der Jevišovice-Kultur in Brno-Starý Lískovec*. Fontes Archaeologiae Moraviae XXII. Brno: Archeologický ústav AV ČR.
- Neustupný, J. 1950:** Opevněné neolitické sídliště v Hlubokých Mašůvkách na Moravě. *Archeologické rozhledy* II(1–2), 52–56. Dostupné také z: <https://lurl.cz/mrmkR>.
- Němec, R., Paukertová, I., Valášek, M. 2019:** *Divoký zelinář. Aneb plané rostliny jako jídlo, koření i lék*. Znojmo: Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o.
- Nosek, V. 2011:** *Výšinné sídliště „Velká skála“ u Výrovic a jeho pozice v průběhu eneolitu a starší doby bronzové jihozápadní Moravy*. Rkp. bakalářské diplomové práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Dostupné také z: <https://is.muni.cz/th/dky0m/Vyrovic1982.pdf>.
- Oliva, M. 2005:** *Civilizace moravského paleolitu a mezolitu*. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Oliva, M. 2010:** *Pravěké hornictví v Krumlovském lese: vznik a vývoj industriálně-sakrální krajiny na jižní Moravě*. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Oliva, M. 2022:** *Těžební krajinou předků. O tajemném podzemí Krumlovského lesa*. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Palliardi, J. 1893:** Římské mince na Znojemsku. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* X(37), 31. Dostupné také z: <https://lurl.cz/drmka>.
- Peška, J. 2013:** *Morava na konci eneolitu*. Olomouc, Brno: Akademické nakladatelství CERM.
- Pleinerová, I., Zápotocký, M. 1999:** Polozemnice řivnáčské kultury v Březně u Loun. *Archeologické rozhledy* LI(2), 280–299. Dostupné také z: <https://lurl.cz/ErnkV>.
- Pleslová-Štiková, E. 1972:** Eneolitické osídlení v Lysolajích u Prahy (s příspěvkem B. Soudského: Výzkum v r. 1953). *Památky archeologické* LXIII(1), 3–141. Dostupné také z: <https://lurl.cz/Xrmmk>.
- Podborský, V., Vildomec, V. 1972:** *Pravěk Znojemska*. Brno: Muzejní spolek v Brně, Jihomoravské muzeum ve Znojmě.
- Procházka, R. 1983:** *Lesefunde auf dem Přemysliden-Burgwall in Moravsky Krumlov – Rokytná. Přehled výzkumů* 1981, 81. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv\\_26\\_1981.pdf](https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv_26_1981.pdf).
- Přichystal, A. 2009:** *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy*. Brno: Masarykova univerzita.
- Rakovský, I. 1977–1978a:** Eneolit na výšinném sídlišti Velká skála u Výrovic, okr. Znojmo. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* E 22–23, 93–102. Dostupné také z: [https://digilib.phil.muni.cz/\\_flysystem/fedora/pdf/109270.pdf](https://digilib.phil.muni.cz/_flysystem/fedora/pdf/109270.pdf).
- Rakovský, I. 1977–1978b:** Eneolitické výšinné sídliště u Oslnovic (okres Znojmo). *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* E 22–23, 277–279. Dostupné také z: [https://digilib.phil.muni.cz/\\_flysystem/fedora/pdf/109279.pdf](https://digilib.phil.muni.cz/_flysystem/fedora/pdf/109279.pdf).
- Rakovský, I. 1984:** Záchraný výzkum na eneolitickém výšinném sídlišti ve Výrovicích (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 1982, 19–20. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv\\_27\\_1982.pdf](https://www.arub.cz/wp-content/uploads/pv_27_1982.pdf).
- Rožnovský, D. 2019:** Nový Šaldorf Sedlešovice (k. ú. Sedlešovice, okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 60(2), 288–289. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/pv\\_60\\_2\\_\\_stredovek\\_novovek.pdf](https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/pv_60_2__stredovek_novovek.pdf).
- Rožnovský, D. 2020:** Kurzer Blick auf die Besiedlung der Věteřov-Gruppe in der Znojmo-Region. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CV(1), 13–35.
- Rožnovský, D. 2022:** Nový Šaldorf-Sedlešovice (k. ú. Sedlešovice, okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 63(1), 155. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/wp-content/uploads/PV-63\\_1\\_08.pdf](https://www.arub.cz/wp-content/uploads/PV-63_1_08.pdf).
- Rzehak, A. 1923:** *Die Vorgeschichte des südwestlichen Mähren*. In: A. Altrichter (ed.) et al.: *Südmährisches Heimatbuch für Volk und Schule*. Nikolsburg, Leipzig, Wien: A. Bartosch, 265–287.
- Skutil, J. 1931:** Moravské praehistorické výkopy a nálezy 1930. *Sborník Přírodovědecké společnosti v Mor. Ostravě* VI, 117–173, obr. 1–9. Dostupné také z: <https://lurl.cz/4rmks>.
- Skutil, J. 1947:** Moravské prehistorické výkopy a nálezy Oddělení moravského pravěku Zemského musea za rok 1937–1945. *Časopis Zemského musea v Brně* XXXIII(1) 1946, 45–134, obr. 1–74.
- Stuchlík, S. 2006:** *Borotice. Mohylové pohřebiště z doby bronzové*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 30. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: <https://arub.cz/wp-content/uploads/2020/11/Borotice.pdf>.
- Šabatová, K. 2008:** Suchohrdly (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 49, 303. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/PV49\\_neolit.pdf](https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/PV49_neolit.pdf).
- Šebela, L. 2016:** Kulturní proměny na přelomu doby kamenné a bronzové na Moravě a mimo ni ve světle kamenné štípané industrie. *Přehled výzkumů* 57(1), 87–121. Dostupné také z: [https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/PV-57-1\\_sebela.pdf](https://www.arub.cz/prehled-vydanych-cisel/PV-57-1_sebela.pdf).
- Šikulová, V. 1961:** K otázce rybolovu v mladší době kamenné. *Časopis Slezského musea, série B* 10, 1–18.
- Šmerda, J. 2008:** Geologie. In: A. Reiter (ed.): *Přírodovědné zajímavosti Znojemska*. Znojmo: Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o., 10–37.
- Šmíd, M. 1999:** Nové poznatky o vývoji střední Moravy v období středního a mladého eneolitu. In: I. Kuzma (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín* 1998. *Zborník referátov zo 17. pracovného stretnutia bádateľov pre výskum neolitu a eneolitu Čiech, Moravy*

- a Slovenska. *Dudince* 22. - 24. 9. 1998. Materialia Archaeologica Slovaca. Communicationes. Tomus II. Nitra: Archeologický ústav SAV, 241–254.
- Šmíd, M. a kol. 2021:** *Eneolitické osídlení lokality Modřice – Rybníky (okr. Brno-venkov)*. Pravek. Supplementum 36. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
- Šušolová, J., 2005:** Spráše na území Národního parku Podyjí. *Acta Musei Moraviae, Scientiae geologicae* 90, 155–169. Dostupné také z: <http://scigeo.actamm.cz/wp-content/uploads/2019/10/Šušolová-155-169-1.pdf>.
- Šuteková, J. 2008a:** Sídliisko jevišovické kultúry v Kočíne, okr. Piešťana (predbežná štúdia). In: I. Cheben, I. Kuzma (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 2007. Zborník referátov z 26. pracovného stretnutia bádateľov pre výskum neolitu a eneolitu Čiech, Moravy a Slovenska*. Archaeologica Slovaca Monographiae. Tomus IX. Nitra: Archeologický ústav SAV, 131–136.
- Šuteková, J. 2008b:** Jevišovice Culture in Slovakia. In: M. Furholt, M. Szymyt, A. Zastawny (eds.): *The Baden Complex and the Outside World*. Studien zum Archäologie in Ostmitteleuropa 4. Bonn: Habelt, 131–138.
- Valoch, K. 1981:** Stratifikovaný valounový nástroj ze Sedlešovic u Znojma. *Archeologické rozhledy* XXXIII(1), 92–94. Dostupné také z: <https://lurl.cz/OrmkT>.
- Vildomec, F. 1931:** Soupis prehistorických nálezů ze Znojemska. *Od Horácka k Podyjí* 8, 3–11. Dostupné také z: <https://lurl.cz/Brmkj>.
- Vokáč, M. 2004a:** Suroviny štípané kamenné industrie v pravěku jihozápadní Moravy. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* LXXXIX(1–2), 167–206.
- Vokáč, M. 2004b:** Nové výšinné a opevněné lokality z eneolitu na jihozápadní Moravě. In: M. Lutovský (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2003. Sborník referátů z 22. pracovního setkání badatelů zaměřených na výzkum neolitu a eneolitu*. Český Brod-Kounice 23. až 26. září 2003. Praha: Ústav archeologické památkové péče středních Čech, 257–270.
- Woldřich, J. N. 1890:** Předhistorická naleziště okolí Krumlovského na Moravě. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* VII, 101–106, 149–163, obr. 1–41. Dostupné také z: <https://lurl.cz/Sr7kS>.

## Summary

Two prehistoric pits were unearthed and partially examined during an archaeological rescue excavation at the Spiegeln site, which is located in the village of Sedlešovice (Fig. 1). The text briefly describes the site and provides a basic analysis of the material culture. Based on the findings, the Sedlešovice site can be dated to the Late Eneolithic period – to the Jevišovice culture. Within the internal division of the Jevišovice culture, the findings are from the late stage (layer level Jevišovice B; Medunová-Benešová 1972; 1977a) with numerous analogies in the late Jevišovice settlements in Brno-Nový Lískovec (Medunová-Benešová, Vitula 1994) and Modřice – Rybníky (Šmíd a kol. 2021). The settlement supplemented its economy by fishing and hunting wild animals. A compelling feature is the discovery of charred acorns, which could prove the collection and subsequent consumption of the fruits of wild plants. An important item obtained during the archaeological research is the discovery of a destroyed above-ground wood-clay structure which, together with other heat-damaged material, was placed into the partially filled settlement feature No. 501.

In addition to the analysis of the site, a brief description of the settlement of the Znojmo District in the observed period is provided containing a list of 41 definite and 2 assumed sites (Tab. 2). The population of the region was very unevenly distributed and evidence of the Jevišovice culture is almost absent in the south-east of the region. To the north and northwest, the number of sites increases (Fig. 10), which is caused by two factors – the first is the state of the research and the second is the natural conditions.

## Kontakty

### David Rožnovský

Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o.  
Přemyslovců 8  
CZ-669 02 Znojmo  
[archeolog@muzeumznojmo.cz](mailto:archeolog@muzeumznojmo.cz)

### Tereza Pavelková

Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o.  
Přemyslovců 8  
CZ-669 02 Znojmo  
[pavelkova@muzeumznojmo.cz](mailto:pavelkova@muzeumznojmo.cz)